

TÜRKİYE AB'YE ÜYE OLSA FON'DAN NE KADAR FAYDALANACAKTI?

Türkiye, eğer AB üyesi olsaydı Covid-19'un yaralarının sarılmasında Birliğin hem Kurtarma Fonu kapsamındaki desteğini alacaktı hem de 2021-2027 Çok Yıllı Mali Çerçevesi'nden payına düşenden faydalanabilecekti.

Avrupa Birliği (AB) liderleri aylardır süren bütçe tartışmasında nihayet yolun sonuna geldi ve 17-21 Temmuz 2020 tarihlerinde dört gün süren AB Liderler Zirvesi'nin sonunda beşinci günün sabahında uzlaşya vardı. Buna göre 2021-2027 Çok Yıllı Mali Çerçevesi (MFF) olarak bilinen bütçe ve Next Generation EU olarak bilinen kurtarma paketi için toplam 1,824.3 trilyon avro üzerinde Konsey tarafından anlaşma sağlandı.

Bunun 1,074.3 trilyon avrosu Birliğin önümüzdeki yedi yıl içerisindeki bütçesini oluştururken, geriye kalan 750 milyar avro da Next Generation EU kapsamında kullanılacak. Varılan uzlaşının AP'nin de onayından geçmesi gerekiyor.

İKV Uzman Yardımcısı Merve Özcan tarafından hazırlanan bilgi notunda da AB'nin uzlaşya vardığı 2021-2027 dönemi bütçesi ve Kurtarma Fonu'nun detayları ile Türkiye eğer AB üyesi olsaydı bunlardan ne kadar faydalanabileceği ele alınıyor. Merve Özcan'ın bilgi notu şöyle:

"Kurtarma Fonu kapsamında ilk olarak Mayıs ayında Almanya ve Fransa tarafından önerilen 500 milyar avro hibe ve 250 milyar avro kredi yerine tarihi zirveden

2021-2027 ÇOK YILLI MALİ ÇERÇEVESİ VE KURTARMA FONU İÇİN BAŞLIKLAR (MİLYAR - AVRO)

2021 - 2027 MFF	Harcama Kalemleri	Kurtarma Fonu
132,78	Tek Pazar, İnovasyon ve Dijital	10,6
377,77	Uyum, Dirençlilik ve Değerler	721,9
356,37	Doğal Kaynaklar ve Çevre	
22,67	Göç ve Sınır Yönetimi	
13,19	Güvenlik ve Savunma	
98,42	Komşuluk ve Dünya	
73,1	Avrupa Kamu Yönetimi	
1.074,3	Toplam	750

390 milyar avro hibe ve 360 milyar avro kredi kararı çıktı.

Hibe olarak verilecek 390 milyar avronun 312,5 milyar avroluk kısmı Kurtarma ve Dirençlilik Mekanizması (Recovery and Resilience Facility - RRF) kapsamında üye ülkeler tarafından hazırlanacak ulusal kurtarma planları neticesinde 2021-2023 yılları arasında dağıtılacak.

Plastik atıklara getirilecek vergi 2021'de başlayacak

Üye ülkelerin Kurtarma Fonu için gereken parayı piyasadan borçlanma suretiyle temin edecek olması ve bunun için de Komisyonu yetkilendirmesi, Birliğin mali entegrasyonu için önemli bir adım şeklinde yorumlandı. Kurtarma Fonu için yapılacak borçlanmanın geri ödemesinin ise geri dö-

nüşümü olmayan plastik atıklara getirilecek vergi, karbon sınır vergisi ve dijital vergi gibi mali araçlar vasıtasıyla yapılması planlanıyor. Geri dönüştürülemeyen plastik atıklara getirilecek vergi 2021 itibarıyla uygulamaya girecekken, karbon sınır vergisi, dijital vergi ve ETS'de yapılacak yeni düzenlemelerin ileriki yıllarda hayata geçirilmesi bekleniyor. Son yıllarda bütçe konusunda sıklıkla tartışılan ve Macaristan ile Polonya'nın karşı çıktığı fonlardan yararlanmanın AB değerleri ve hukukun üstünlüğüne bağlanması koşulundan ise zirvede geri adım atıldı.

Kurtarma Fonu kapsamında uzlaşılan 750 milyar avrodan hibe olarak verilecek 390 milyar avronun Üye Devletlere dağıtılmasında Covid-19'dan en çok etkilenen AB ülkeleri olan İtalya ile İspanya'nın başı çekmesi bekleniyor. Ardından Fransa, Polonya, Almanya ve Yunanistan'ın gelmesi öngörülüyor.

Söz konusu fonun dağıtılmasında bilinen kriterlere ek olarak Covid-19 sebebiyle ülkelerin ekonomilerinin yaşadığı daralma da dikkate alınacak.

Üye Devletlerdeki vaka sayısı ve can

kayıbı düşünüldüğünde Türkiye de eğer AB üyesi olmuş olsaydı Covid-19'un yaralarının sarılmasında Birliğin hem Kurtarma Fonu kapsamında desteğini alacaktı hem de 2021-2027 Çok Yıllı Mali Çerçevesi'nden payına düşeni alan bir aktör olacaktı. Kurtarma Fonu kapsamında Türkiye'nin alacağı pay gerek nüfus yoğunluğu gerek Covid-19 kaynaklı ölüm oranları ve ekonomideki daralmalar sebebiyle Fransa ya da Polonya'ya yakın olabilirdi.

2021-2027 Çok Yıllı Mali Çerçevesi

Zirvede üzerinde uzlaşa sağlanan mali paket iki kısımdan oluşuyor. Bunlardan ilki olan ve 2021-2027 dönemini kapsayan AB'nin bütçesi yedi başlık altında dağıtılacak. Yedi başlıktan üçünde ise Kurtarma Fonu için ayrılan kaynaklar tahsis ediliyor olacak.

Kurtarma Fonu altında ayrılan bütçenin daha detaylı dağılımına bakıldığında ise yedi program vasıtasıyla gerçekleştirileceği görülüyor.

Bunlar; RRF, ReactEU, Ufuk Avrupa, In-

vestEU, Kırsal Kalkınma, Adil Geçiş Fonu ve RescEU olarak sıralanıyor. RRF'ye 360 milyar avrosu kredi ve 312,5 milyar avrosu borç olmak üzere 672,5 milyar avro; ReactEU'ya 47,5 milyar avro, Ufuk Avrupa'ya 5 milyar avro, InvestEU'ya 5,6 milyar avro, Kırsal Kalkınma'ya 7,5 milyar avro, Adil Geçiş Fonu'na (JTF) için 10 milyar avro ve RescEU'ya 1,9 milyar avro ayrıldı. Ufuk Avrupa'ya taraf olan Türkiye'den projeler de bu kapsamda AB fonlarından faydalanabilecek. Ancak ReactEU, InvestEU, kırsal kalkınma, Adil Geçiş Fonu ve RescEU gibi diğer fonlardan faydalanabilmek için AB üyesi olmak gerekiyor.

Ayrıca iklim değişikliği ile ilgili faaliyetlerin hem bütçe hem de Kurtarma Fonu kapsamında desteklenmesi ve toplam bütçenin %30'unun söz konusu faaliyetlere ayrılması konusunda uzlaşa sağlandı. Toplamda 547 milyar avronun iklimle ilişkili projelere aktarılması öngörülüyor. 2021-2027 MFF'si kapsamında Brexit'e uyum için 5 milyar avro, sağlık için ise 1,7 milyar avro ayrıldı. Türkiye'nin üye olmuş olması halinde, AB'nin yeni dönemdeki en önde

gelen hedeflerinden olan iklim değişikliği ile mücadeleye önem atfetmesi ve bu kapsamda ayrılan fonlardan faydalanması mümkün olabilecekti.

Uyum, Dirençlilik ve Değerler başlığına ayrılan 377,77 milyar avronun 330,2 milyar avrosu ekonomik, sosyal ve bölgesel uyum için ayrılırken, geriye kalan 47,5 milyar avro da direnç ve değerler için tahsis edildi. ERDF, ESF+ ve Uyum Fonu vasıtasıyla yürütülecek Bölgesel Politika'nın üç fonu da "İstihdam ve büyümeye yatırım" amaçlarını destekleyecek. Ek olarak ERDF, Avrupa bölgesel iş birliğine katkı sunacak. İstihdam ve büyüme için yatırım kapsamında ayrılan 322,28 milyar avronun dağılımı şu şekilde:

- 202,29 milyar avro az gelişmiş bölgelere,
- 47,78 milyar avro geçiş bölgelerine,
- 27,21 milyar avro gelişmiş bölgelere,
- 42,55 milyar avro Uyum Fonu'ndan yararlanan Üye Devletlere,
- 1,92 milyar avro Birliğin en uzak bölgelerine,
- 500 milyon avro bölgeler arası inovasyon yatırımlarına.

Avrupa Bölgelerarası İş Birliği (Interreg) için 2021-2027 dönemi bütçesi kapsamında Konsey tarafından uzlaşıya varılan tutar

7,95 milyar avro ve dağılımı şu şekilde:

- 5,71 milyar avro deniz ve karada sınır ötesi iş birliklerine,
- 1,46 milyar avro uluslararası iş birliklerine,
- 500 milyon avro bölgeler arası iş birliklerine,
- 271 milyon avro en uzak bölgelerin iş birliklerine.

Ayrıca İltica ve Göç Fonu'na 8,70 milyar avro ayrıldı. En çok iltica başvurusu alan GKRY, Malta ve Yunanistan'a 25 milyon avro İltica ve Göç Fonu'ndan tahsis edilmesi kararlaştırıldı. Türkiye de AB üyesi olması durumunda bu fondan yararlanan ülkelere başında yer alabilirdi. IPA kapsamında ise aday ve potansiyel aday ülkelere 12,56 milyar avronun tahsis edilmesi üzerinde uzlaşıya varıldı.

Buna göre, Türkiye IPA kapsamında aday ve potansiyel aday ülkelere ayrılan fondan yararlanabilecek. Bilindiği üzere AB Konseyi 15 Temmuz 2019'da aldığı karar ile Türkiye'nin 2020 yılındaki IPA fonlarında kesintiye gitmeyi önermişti. Son dönemde yaşanan gerilimler yeni bütçe döneminde IPA fonlarından yararlanmada sorunlara yol açabilir. Komisyon tarafından hazırlanan açıklamada IPA III'ün Türkiye'deki gelişen

duruma adapte olacak kadar esnek olacağı ve AB-Türkiye ilişkilerindeki gelişmeleri yansıtacağı belirtiliyor.

AB'nin önceliğini "Batı Balkan" ülkeleri oluşturuyor

Bunun yanında yeni dönemde AB'nin genişleme politikasında önceliğini "Batı Balkan" ülkeleri oluşturuyor. IPA III bu ülkeleri gelecekte AB üyeliğine hazırlamayı hedeflemekte. Bir önceki dönemden farklı olarak, IPA III fonları AB tarafından belirlenen öncelikli alanlar esasında dağıtılacak. Yani ülkelere ait paketler olmayacak. Ülkeler IPA III fonları için önceliklere yönelik projeler esasında birbirleri ile yarışacak.

Bunun yanında başta sorduğumuz soruya geri dönersek, Türkiye'nin AB üyeliği hedefine bugüne kadar ulaşmış olması halinde, Kurtarma Fonu'ndan yararlanma imkânı IPA III fonlarının ötesinde, çok daha fazla olacaktı. Türkiye Covid-19 ve etkilerini bertaraf etmek için AB Kurtarma Fonu kapsamındaki 750 milyar avroluk fondan hibe ve/veya kredi olarak faydalanabilecekti. Bunun yanında 2021-27 arasındaki dönemde geçerli olacak çok yıllık AB bütçesinin iklim değişikliği, Yeşil Anlaşma, tarım, uyum ve bölgesel politika, kırsal kalkınma, göç gibi önceliklerine yönelik olarak önemli kazanımlar elde etmemiz mümkün olacaktı."

